

De Deense politie-organisatie

Fijnaut, C.J.C.F.; van Hoorn, E.; van Leeuwen, F.

Published in:

Het tijdschrift voor de politie

Publication date:

1990

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Fijnaut, C. J. C. F., van Hoorn, E., & van Leeuwen, F. (1990). De Deense politie-organisatie: Een vergelijking met Nederland nu en in de toekomst. *Het tijdschrift voor de politie*, 52(5), 210-215.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright, please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

De Deense politie-organisatie;

Een vergelijking met Nederland nu en in de toekomst

C.J.C.F. Fijnaut* E.T. van Hoorn* * F.J.A. van Leeuwen***

I. Inleiding

Binnen de politieregio Noord-Brabant Noord bestaat consensus over het feit dat het voor de ontwikkeling van de regionale politie samenwerking binnen de eigen regio van groot belang is verder te kijken dan de 'eigen regionale neus lang is' en met name te bezien hoe in het buitenland het regionalisering en daarmee verbandhoudende onderwerpen als gezag, beheer en apparaatzorg wordt omgegaan. De Commissie van Overleg regionale politie Samenwerking (COS) besloot daarom zo'n twee jaar geleden een studiereis te ondernemen naar België. Gelet op de zeer positieve ervaringen van deze reis werd onlangs besloten de Deense politie-organisatie te bestuderen.

De keuze viel op Denemarken omdat dit land sedert 1973 beschikt over eensoortige reguliere politie, districtelijk georganiseerd met een systeem van regionale samenwerking en ressorterend onder één departement. Het gezelschap, bestaande uit de hoofdofficier van justitie, alle burgemeester-korpsbeheerders, een flink aantal rijkspolitie-burgemeesters alsmede alle politiechefs uit de regio verbleven 8 en 9 maart 1990 in Denemarken.

Het onderstaande artikel beoogt, na een korte outline van het Deense systeem (waarvoor tevens kan worden verwezen naar de redactionele bijdrage 'De Deense Politie' in het oktobernummer 1989 van dit tijdschrift), een vergelijking te maken met de Nederlandse situatie enerzijds zoals die 'is' en anderzijds zoals die 'wordt'.

* Prof.Dr. C.J.C.F. Fijnaut, Hoogleraar Strafrecht en Criminologie te Leuven

** E.T. van Hoorn, Commandant district 's-Hertogenbosch der Rijkspolitie

*** Mr. F.J.A. van Leeuwen, Regio coördinator Noord-Brabant Noord

II. De Deense politie-organisatie

II.1 De regeling van de zeggenschap

Denemarken kent een heel ordentelijke, voor ons herkenbare, staatstructuur respectievelijk bestuurlijke organisatie. Op rijksniveau is er een Ministerie van Justitie en een Ministerie van Binnenlandse Zaken. Verder bestaat het land uit 14 zogenaamde 'ambtskommuner' ('provincies') en 275 gemeenten. De Deense gemeenten kennen als organen de (rechtstreeks gekozen) gemeenteraad, de commissies en de burgemeester (gekozen door en uit de gemeenteraad). Er is dus géén dagelijks bestuur in de vorm van het college van Burgemeester en Wethouders zoals wij dat kennen.

Het Openbaar Ministerie wordt gevormd door de Director of Public Prosecution (vergelijkbaar met de procureur-generaal bij de Hoge Raad), een zevental Chief Crown Prosecutors (vergelijkbaar met de procureurs-generaal bij de hoven) en 54 Chief Constables, zijnde de Politimesters van de verschillende politiedistricten (vergelijkbaar met de hoofdofficieren van justitie). Er moet worden benadrukt dat de Politimester een gewichtige dubbelrol heeft. Enerzijds is hij politiechef, afhankelijk van de grootte van het district te vergelijken met een commissaris of hoofdcommissaris/districtscommandant. Anderzijds staat hij aan het hoofd van het lagere O.M.

Dit lagere O.M., dat naast de Chief Constable/Politimester wordt gevormd door een aantal (afhankelijk van de grootte van het district) aan hem toegevoegd Police Attorneys, heeft tot taak zogenaamde Police Cases te vervolgen. Dit betreft zaken waarin de strafdreiging is beperkt tot een geldboete en/of maximaal 6 maanden vrijheidsberoving. Daarnaast zijn een aantal strafbare feiten door middel van wetsduiding als Police Cases geïnclassificeerd, bijvoorbeeld overtredingen van de APV, de douane- en accijnswetgeving en de de belastingwetgeving. Verder vervolgt het lagere O.M. zogenaamde Chief Constable Cases. Dit zijn zaken waarin weliswaar de Chief Constable vervolgt, doch waarin de procedureregels voor vervolging door het hogere O.M. (de Chief Crown Prosecutors) dienen te worden gehanteerd. Het betreft hier met name zaken als bedreiging, mishandeling, vernieling, diefstal zonder verzwarende omstandigheden en dronken rijden.

Saillant is overigens dat, hierboven kwam de APV even ter sprake, de Politimester een belangrijke wetgevende bevoegdheid heeft in die zin dat hij volgens een procedure neergelegd in een Wet uit 1871, zelf de APV vaststelt. De burgemeester kan op dit punt slechts aanbevelingen doen. In een aantal gevallen, bijvoorbeeld op het gebied van drankvergunningen is een advies van de gemeente-

raad dwingend voorgeschreven. Voor wat betreft deze bevoegdheid van de Politimester, lijkt hier sprake van een *reminiscentie van het vroegere Deense absolutisme*.

Overigens hebben deze Politimesters geen politie-academische opleiding gevolgd. Wel zijn het zonder uitzondering *juristen*, zodat wij hier met het zogenaamde ideaal van Perrick worden geconfronteerd.

Welnu, de zeggenschapssituatie is heel eenvoudig de volgende. Er is wel gezag, doch geen beheer bij het (hogere) O.M. in relatie tot de 54 politiedistricten. Verder bestaat er geen gezags- noch een beheersrelatie tussen enerzijds de gemeenten/burgemeesters respectievelijk provincies en anderzijds de Politimesters.

Alle gezag en beheer berust daarentegen bij de Minister van Justitie en deze deelt die zeggenschap in geen enkel opzicht met de Minister van Binnenlandse Zaken. De Minister van Justitie bedient zich op het terrein van het beheer van de National Commissioner of Police. In dat opzicht is deze Minister beheerder op afstand. De National Commissioner heeft zelf echter geen rechtstreeks gezag over de Politimesters; deze laatsten genieten derhalve een vrij grote operationele autonomie (in theorie). In praktijk blijkt evenwel van (gezags) invloed van de National Commissioner op het functioneren van de politiedistricten.

Het geheel overziende komt het erop neer dat in Denemarken eigenlijk een gedeconcentreerde rijkspolitie bestaat, met de facto nogal zelfstandig opererende Politimesters, op wier optreden geen enkele vorm van lokale democratische controle wordt uitgeoefend. Wel is het uiteraard mogelijk dat zij door de Minister van Justitie ter verantwoording worden geroepen en langs deze omweg door het Parlement.

Het enige tegenwicht op lokaal niveau wordt gevormd door de districtelijke klachtencommissies (Lokalnævnet) bestaande uit alle burgemeesters in het desbetreffende district, de politiechef, 2 politievertegenwoordigers en in de grotere districten een of meerdere leden van de gemeenteraden. Deze Commissie, die in oorsprong is opgericht ten behoeve van de afhandeling van klachten omtrent het optreden van de politie, heeft inmiddels het karakter gekregen van een *adviescommissie* terzake meer algemene beleidsaangelegenheden betreffende de politieke taakuitvoering, afgezien van de vervolgingstaak van de Politimesters. Overigens kan ook in geval van behandeling van een klacht (waarbij altijd een raadsman aanwezig is) de commissie de politiechef louter adviseren en is haar inbreng slechts een procedurele. Zo bepaalt de commissie of de feiten voldoende duidelijk zijn voor een *eindbeslissing* of dat bepaalde personen of instanties (nader) moeten worden gehoord. In geval van een conflict tussen een burgemeester en de Politimester kan de burgemeester (alleen maar) een klacht indienen bij de Minister van Justitie.

De Deense politie-organisatie in haar huidige vorm is de resultante van een langzame groei. Tot 1911 was de politie in dienst van de lokale overheid met uitzondering van de korpschef die door de Kroon werd benoemd. Tussen 1911 en 1938 is eerst de recherche en later de geuniformeerde politie onder de controle van de staat (het Ministerie van Justitie) gebracht. Vanaf 1938 kent Denemarken dan ook een nationale politie, met aan het hoofd de Rigs-

politiechefen (National Commissioner of Police, vergelijkbaar met de Algemeen Inspecteur van het korps rijkspolitie). In 1973 vindt dan de huidige verdeling van Denemarken in 54 politiedistricten (politikredse) plaats, hetgeen het gevolg was van een belangrijke reorganisatie van het lokaal bestuur in 1970 (proces van gemeentelijke herindeling: van 1389 gemeenten in 1958 naar 277 in 1970).

II.2 De organisatie van het apparaat

Denemarken kent geen politiewet. De contouren van de organisatie zijn evenwel neergelegd in hoofdstuk 11 van the Administration of Justice Act. Zij duiden op een politieapparaat dat op 3 echelons is georganiseerd:

1. The National Commissioner of Police. Deze voert namens de Minister van Justitie het daadwerkelijke beheer (in zowel personele als materiële zin) over de politie. Verder draagt hij zorg voor de instandhouding van zowel een aantal landelijke ondersteunende diensten (zoals Laboratorium, Recherche-informatie en Opleiding) als zelfstandig executieve diensten (o.a. verkeersdienst, groep ernstige delicten, economische misdaadbestrijding, narcoticaafdeling) terwijl ook de Deense 'BVD' onder zijn zogenaamde A-departement ressorteert. De vergelijking met een soort vervlechting tussen Algemene Inspectie en de CRI dringt zich op. In dit verband is het belangrijk te wijzen op de wijze waarop de landelijk executieve diensten zijn vertakt over, of liever zijn vervlochten met, de verschillende districten. Deze diensten zijn namelijk door middel van steunpunten over de districten verdeeld en verrichten hun werkzaamheden onder verantwoordelijkheid van de desbetreffende Politimester, die daartoe aanwijzingen kan geven. Sprekende voorbeelden zijn de verschillende verkeersgroepen van de landelijke verkeersdienst en de narcoticabrigades, die naast personeel van de National Commissioner worden opgemand met rechercheurs uit de districten.

2. Een 7-tal politieregio's gevormd door een aantal gestapelde politiedistricten met een van de districtschefs ('Regional Commander') aan het hoofd. Dit systeem is gecreëerd ter fine van onderlinge bijstandsverlening in een 3-tal gevallen:

- a. in geval van oorlogstijd
- b. geplande evenementen
- c. onvoorziene omstandigheden

3. 54 politiedistricten, waarvan het grootste Copenhagen is met ongeveer 2.750 personeelsleden. Gelet op de vervolgingstaak van de politiechefs bestaat elk district uit enerzijds een aantal Attorneys, met een eigen hiërarchie in het politiewezen, en anderzijds uit executieve politie-

ambtenaren. De organisatie van de executieve tak van de Deense politie heeft zeer veel gemeen met die in Nederland (uniformdienst, recherche, wijkagenten, etc.). De Politimester is verder hoofd van het Huis van Bewaring in zijn district en als zodanig functioneel verbonden met de Directie Gevangeniswezen van het Ministerie van Justitie. Opmerkelijk is verder te constateren dat de grenzen van de politiedistricten en politieregio's volledig parallel lopen met de bestuurlijke en gerechtelijke indeling.

De totale sterkte van de Deense politie bedraagt ongeveer 14 000 personen, inclusief 3000 burgers. De recherchesterkte bedraagt 2000 (bijna 15%). In Denemarken is er een politiemans op 550 inwoners. In Nederland is dit één op 367 inwoners. Hierbij moet worden bedacht dat men in Denemarken beschikt over politiecompagniën van de (militaire) burgerwacht ('Home Guard') met een landelijke sterkte van 7000 personen. Deze compagniën worden in geval van dreigend oorlogsgevaar onder commando van de Politimester gesteld. Dit gebeurt evenwel ook in vreedstijd in geval van bijzondere gelegenheden, zodat hier in feite sprake is van reservepolitie.

II.3 Bij wijze van voorbeeld

Ter illustratie zal hieronder een korte beschrijving worden gegeven van het politiedistrict Hillerød. Qua sterkte is dit district het negende van de 54 districten. Het heeft een oppervlakte van 616 vierkante kilometer en circa 120 000 inwoners. Het district kent de volgende afdelingen: de uniformdienst, de recherche, de juridische afdeling, de administratie, de verkeersafdeling en het huis van bewaring. De geuniformeerde dienst draagt zorg voor het handhaven van de openbare orde en veiligheid en zeer uiteenlopende vormen van dienst- en hulpverlening. Men opereert daartoe vanuit het hoofdbureau te Hillerød, een vier-tal posten en een drietal veldpolitieposten. De recherche kent een aantal sub-afdelingen, bijvoorbeeld voor drugs-

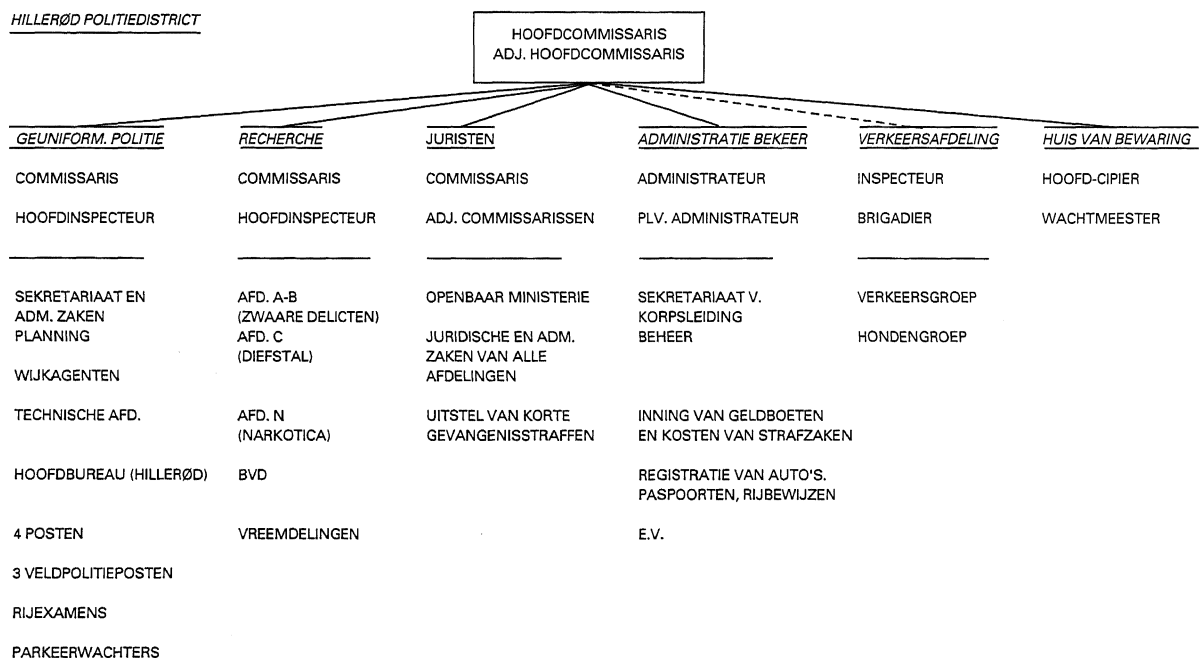
zaken, vreemdelingenkwesties en een sub-afdeling BVD. De juridische afdeling wordt gevormd door het juridische personeel, de Police Attorneys, die de vervolgingstaken, alsmede juridische zaken van meer algemene aard (de behandeling van klachten daaronder begrepen) voor zijn rekening neemt. De administratie heeft een drietal taken. De afdeling draagt zorg voor de interne administratieve en beheersondersteuning, de inning van geldboetes en de financiële afwikkeling van de strafzaken alsmede de behandeling van een aantal gedecentraliseerde overheids-administratieve zaken zoals de afgifte van paspoorten, rijbewijzen, wapenvergunningen, etc. De verkeersafdeling valt zoals beschreven onder de National Commissioner en omvat naast de verkeersgroep ook een hondengroep. Het huis van bewaring ligt achter het hoofdbureau en bevat 16 cellen, goed voor 19 gedetineerden, en heeft daarnaast een aantal dronkemanscellen. Men kampt overigens met een enorm capaciteitsprobleem.

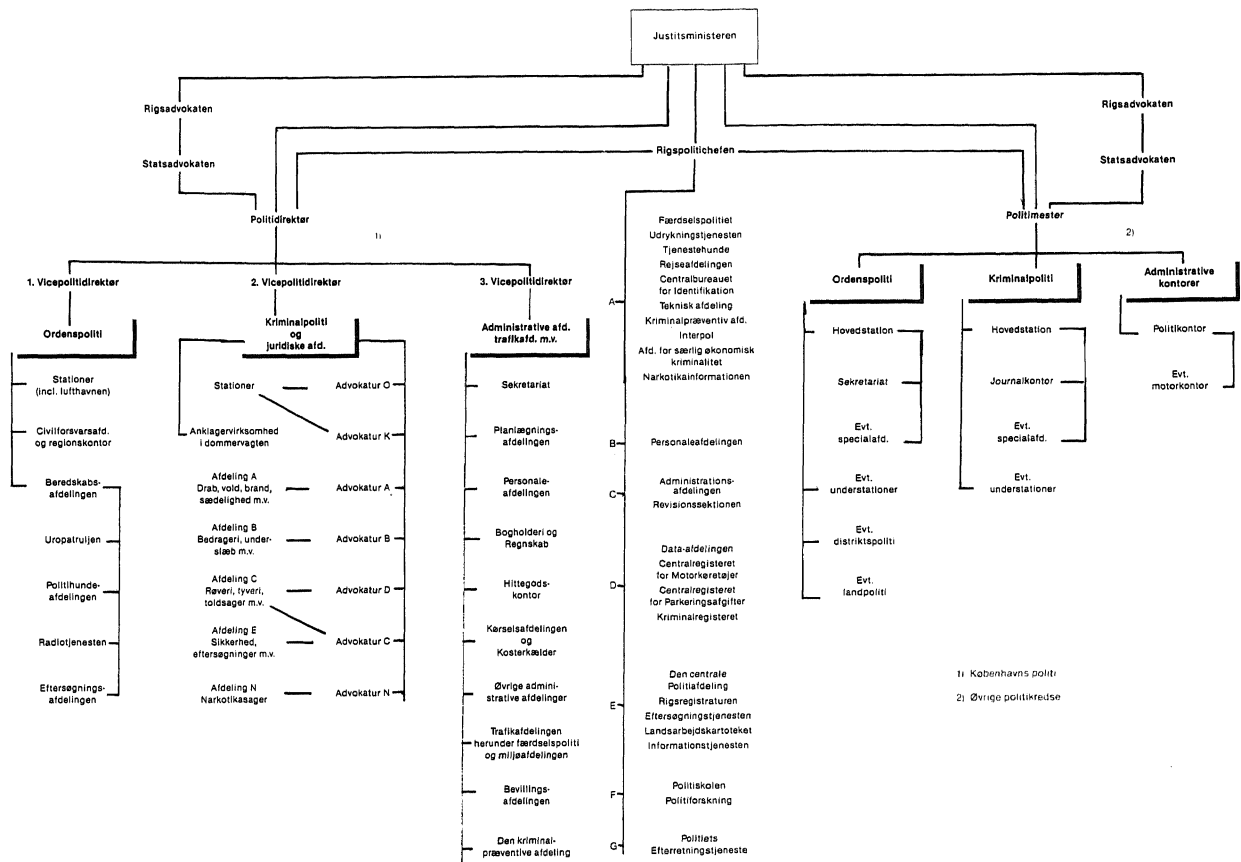
De sterkte in het district bedraagt momenteel 9 juristen inclusief korpsleiding, 127 geuniformeerden, 31 rechercheurs, 30 man extra personeel, in verband met de narcotica-afdeling en de aanwezigheid van een groot vluchtelingencentrum in het district, 49 personen van de administratie, 14 cipiers alsmede 25 personen van de verkeersafdeling (totaal 285 personen).

II.4 Een tussentijdse balans

Het geheel overziende is er sprake van een heel eenvoudige, duidelijke organisatie van het politiestelsel. Er is 'alleen' een diffuse verhouding tussen de Politimesters en de National Commissioner of Police, de politie en het hogere O.M., de Politimesters en de klachten/adviescommissies. De indruk bestaat dat deze wat vage verhoudingen in ambtelijke zin geen problemen scheppen. Waarbij men wel in aanmerking moet nemen dat zij passen in de hele staatstructuur. Denemarken kent namelijk nog steeds een aantal machtige gedeconcentreerde diensten,

HILLERØD POLITIEDISTRICT

die op het lokale niveau (de gemeente) hun invloed doen gelden, terwijl de gemeenten ondanks de herindeling van 1970 relatief zwak zijn gebleven. Dit ondanks het feit dat de laatste reorganisatie van het openbaar bestuur erop gericht was de bemoeienissen van de departementen terug te dringen, hetgeen ook deels gelukt is. Wordt uit het voorgaande duidelijk dat in geval van vergelijking met de Nederlandse situatie de context van het staatsbestel niet uit het oog mag worden verloren, hetzelfde geldt voor de sociaal-geografische context. Men moet toch niet voorbijgaan aan het feit dat Denemarken slechts 1/3 deel van de Nederlandse bevolking telt. Verder zijn er in dit land maar enkele grote steden. En onbelangrijk is evenmin dat Denemarken niet aan alle kanten grenst aan belangrijke/grote buitenlandse industriegebieden. Het land speelt eerder een marginale rol binnen Europa en is zeker geen toegangspoort.

III. De vergelijking met Nederland

Hieronder zal een duidelijk onderscheid worden gemaakt

tussen de *huidige* situatie en de *toekomstige* situatie.

III.1 In verhouding tot de huidige situatie

III.1.1 Verschillen op het niveau van het apparaat

De meest in het oog springende verschillen kunnen als volgt worden beschreven. In Denemarken bestaat maar één soort reguliere politie. Deze politie is opgenomen in één landelijke organisatie/korps, zij het dat er geen strikt hiërarchische verhouding bestaat tussen de National Commissioner en de districtscheffs. Verder bestaan er 'zelfstandige' executieve opsporingseenheden op landelijk niveau die qua taakuitvoering 'vertakt' zijn naar de districten. Overigens kan geconstateerd worden dat het deconcentratieproces dat de CRI momenteel doorvoert in dezelfde richting (naar de politieregio's) gaat. Men kent geen bijzondere opsporingsdiensten (wel controle-diensten) en geen onbezoldigde opsporingsambtenaren. Op politieel niveau is het beheer bij één persoon (de National Commissioner) in één departement (het Ministerie van Justitie) ondergebracht. Een laatste punt van verschil

wordt gevormd door de vervolgingstaak van de Politimester. Hierbij dient echter bedacht te worden dat dit verschil eerder gradueel dan principieel moet worden geacht vanwege het bestaan van het hulpofficierschap van justitie bij de Nederlandse politie.

III.1.2 Verschillen op het niveau van de zeggenschap

Hier dienen zich een aantal toch wel zeer frappante verschillen aan.

Allereerst kan worden geconstateerd dat de burgemeester formeel geen beheer en ook geen gezag heeft over de politie. Bovendien ontbeert de gemeenteraad een recht op verantwoording door de burgemeester en/of Politimester. Hetzelfde geldt op het niveau van de ambtskommunen ('provincies'). Ook daar is helemaal geen sprake van een zeggenschapspositie.

Voor wat de positie van het O.M. betreft kan worden vastgesteld dat een hiërarchische verhouding als neergelegd in de artikelen 140 en 148 Sr ontbreekt. Uiteraard is dit niet zo'n groot probleem in het licht van het gegeven dat de politiefchefs onderdeel zijn c.q. de basis vormen van het O.M. in Denemarken. Overigens kunnen door het hogere O.M. wel degelijk aanwijzingen aan het lagere O.M. worden gegeven. Het (hogere) O.M. heeft zelf geen beheer over de politie, doch indirect wel een 'natuurlijke' invloed via het Ministerie van Justitie.

Met betrekking tot de zeggenschap over de politie dient de Minister van Justitie te worden bestempeld als alleenheerser. De Minister van Binnenlandse Zaken komt er in het geheel niet aan te pas.

III.2 In verhouding tot de toekomstige situatie

III.2.1 Verschillen op het niveau van het apparaat

Op zichzelf zijn best een aantal parallellen te trekken tussen de Deense districten en de te vormen Nederlandse regiokorpsen. Een niet onbelangrijk verschil is evenwel dat de Deense politiedistricten toch min of meer in één korpsverband zijn opgenomen, terwijl Nederland 23 min of meer zelfstandige regionale politiekorpsen krijgt. Op het niveau van de interne organisatie kan worden geconstateerd dat in Nederland mandatering mogelijk wordt naar de 'lokale' politiefchef terwijl in Denemarken de districtschef gewoon hoofd van het gehele district is.

Ook in Nederland zijn zelfstandige en ondersteunende *executieve* landelijke diensten voorzien, die onder het Ministerie van Justitie en niet onder Binnenlandse Zaken zullen vallen. Het verschil met de Deense situatie wordt gevormd door het feit dat in Nederland deze diensten buiten elk korpsverband om en dus geheel zelfstandig acteren, terwijl zij in Denemarken steeds onder de regie van de Politimesters (en binnen één korpsverband) opereren. In Denemarken wordt daarmee voorkomen dat men twee soorten politie krijgt, terwijl in het Nederlandse systeem het gevaar van een tweedeling tussen enerzijds de regionale politie ('Biza-politie') en anderzijds landelijk politie ('Justitie-politie') geenszins denkbeeldig is. Overigens ook in het geval dat in Nederland vervlechting tussen de landelijke diensten en de regionale korpsen zou worden gerealiseerd (het niet functioneren van die diensten buiten de regio's om), dan blijft toch nog het verschil dat Denemarken een instantie als de onder het Ministerie van

Defensie ressorterende Koninklijke Marechaussee helemaal niet kent.

III.2.2 Verschillen op het niveau van de zeggenschap

In Nederland wordt één burgemeester beheerder van het regionale korps. De andere burgemeesters vormen met betrekking tot het beheer een soort 'klankbord' in de vorm van een regionaal college. Het gezag wordt uitgeoefend per burgemeester in zijn eigen gemeente. Dit geldt voor alle burgemeesters inclusief de burgemeester-korpsbeheerder. Welnu, uit het voorgaande moge volgen dat dit in Denemarken totaal anders is geregeld. De burgemeesters staan daar zowel met betrekking tot het gezag als het beheer volledig aan de zijlijn.

Het O.M. zal in Nederland uitdrukkelijk worden betrokken bij het beheer van het regionaal korps. De burgemeester/korpsbeheerder moet immers beheren in overeenstemming met het O.M. (i.e. de hoofdofficier van justitie). Daarnaast blijft de gezagspositie van het O.M. volledig intact en valt te voorzien dat het O.M., conform de situatie in Denemarken, via het Ministerie van Justitie steeds meer invloed zal krijgen indirect in de sfeer van het beheer en direct in de sfeer van het gezag naar de landelijke diensten.

Een ander belangrijk verschilpunt is erin gelegen dat in Nederland twee ministers verantwoordelijk blijven. Enerzijds draagt de Minister van Binnenlandse Zaken zorg en verantwoording voor het beheer op afstand en de verantwoording naar het parlement voor het functioneren van de regionale korpsen. Anderzijds is het de Minister van Justitie die voor het beheer van de landelijke diensten en voor het gezag via het O.M. of rechtstreeks via wetgeving (bijvoorbeeld de vreemdelingenwetgeving) verantwoordelijkheid draagt.

IV. Tot besluit

Ook, of liever met name, in relatie tot de nieuwe Nederlandse constellatie moet worden geconcludeerd dat de Deense politie-organisatie veel minder gecompliceerd en duidelijker is. In termen van *lokale democratie* evenwel, waaraan wij in Nederland, o.a. ingegeven door staatkundige en sociaal-geografische factoren, gelukkig een zeer grote waarde hechten, blijft de Nederlandse organisatie de Deense, althans in termen van formele democratie, verre de baas en zal zij dit ook in de toekomst blijven doen. In dit opzicht valt niet veel te leren van de Deense situatie.

Wat wel leerrijk vanuit de Deense situatie is, is dat concentratie van respectievelijk zeggenschap over het politie-apparaat in de handen van één minister, niet zonder meer ondemocratisch moet worden geacht. Ook valt een dergelijke positie van een minister best te rijmen met naar verhouding redelijk zelfstandige regionale korpsen. Verder is het duidelijk dat de figuur van zo'n minister een uitstekende waarborg vormt tegen een tweedeling in het politieapparaat; tenminste als deze ene minister het hele apparaat aan de top in een hand heeft en als in het executieve vlak een duidelijke vervlechting bestaat tussen de landelijke diensten en het regionale niveau. Een dergelijke vervlechting komt daarenboven tegemoet aan gerechtvaardigde verlangens die op nationaal niveau kunnen bestaan op het vlak van de besturing of de beïnvloeding

ding van het politie-optreden (met name in de sfeer van de (grootschalige) handhaving van de openbare orde en (complexe) opsporing) en aan de andere kant werkt zij tegen dat regionale korpsen qua taakuitoefening worden uitgehold.

In het licht van het vorenstaande lijkt de hamvraag voor de Nederlandse situatie te zijn aan welke minister de positie, die de Deense minister van Justitie momenteel bekleedt, moet worden toebedeeld. Deze vraag valt niet eenvoudig te beantwoorden. Een aantal criteria om tot een antwoord op deze vraag te komen dienen zich aan. Zo speelt een rol de visie op de politie: ziet men de politie als een instantie die breed bestuurlijk op lokaal niveau moet zijn ingebed of is de politie eerder een instantie die vooral in de strafrechtspiegeling een centrale rol vervult en in het bestuurlijk vlak slechts marginaal en bij voorkeur repressief zou moeten ingrijpen? Een tweede criterium kan zijn het al dan niet partij-politiek beschut (minder kwetsbaar) doen zijn van het politieapparaat; waarbij men wel moet bedenken dat de geschiedenis in Europa heeft uitgewezen dat ook de politiediensten die onder een Minister van Justitie stonden, soms zeer betrokken zijn geraakt in partij-politieke discussies. Een derde, zeer voor de hand liggend, criterium zijn voorts natuurlijk de bestuurlijke kwaliteiten van een departement met het oog op de uitoefening van zeggenschap over het politiewezen in een geheel land.

Wanneer met deze criteria naar de Nederlandse situatie en met name naar de departementen van Justitie en Binnenlandse Zaken wordt gekeken, dan blijkt dat er al heel snel sprake van is dat de geschetste criteria elkaar neutraliseren en dat er dus niet zomaar een keuze kan worden gemaakt. Derhalve moet men zich afvragen of het wel zo voor de hand ligt om voor de ene of voor de andere minister te willen kiezen, en of het niet gewoon verstandiger is om het historisch compromis in het Nederlandse politiebestedel te handhaven. Dit compromis verdient inderdaad niet de schoonheidsprijs en schept ontegenzeggelijk een aantal problemen. Maar er mag ook niet worden vergeten dat eenvoud in deze erg bedrieglijk kan zijn. Uit de ontwikkeling van politiestelsels in de meeste andere West-europese staten (dan Denemarken) kan namelijk worden geleerd dat als de zeggenschap over de politie op een wat extreme of radicale manier wordt geconcentreerd in handen van één gezaghebber, dit er vaak toe leidt dat andere gezaghebbers hun politiediensten of instanties uitbouwen, omdat ze hun verantwoordelijkheden onvoldoende menen te kunnen waarmaken als ze politieel gesproken onthand zijn. Derhalve kan een compromis als bovenbedoeld met het oog op de verwerkelijking

van een democratische en professionele politie functioneler zijn dan het op het eerste gezicht lijkt. Met andere woorden: er valt misschien best wel te leven met twee departementen.

Een zeer belangrijke voorwaarde hiervoor in de eigen situatie is dat het niet zo mag zijn dat het ene departement de regionale korpsen onder zich krijgt en het andere departement de landelijke diensten. Om te voorkomen dat er aldus een tweedeling ontstaat, is het van groot belang de landelijke diensten in elk geval qua werking in te bedden in de regionale korpsen. Dit idee gaat overigens minder ver dan het lijkt omdat er reeds ontwikkelingen zijn waar te nemen die in deze richting gaan. Zo kan gewezen worden op het steunpuntenbeleid van de Algemene Verkeersdienst en de inschakeling van de Dienst Luchtvaart van het Korps Rijkspolitie bij de opsporing van milieudelicten. In beide gevallen is er toch sprake van een zekere deconcentratie van de zeggenschap over de werking van deze diensten. Ook het deconcentratieproces van de CRI kan als een teken in deze richting worden opgevat.

Verantwoording/literatuur

- The Police in Denmark, published by the National Commissioner of the Danish Police, april 1987.
- Polities arsberetning 1988, jaarverslag van de Deense politie, by the National Commissioner of Police, juni 1989.
- Arsberetning 1989 Hillerød politikreds (jaarverslag district Hillerød).
- Die Polizeien in West-Europa van A.F. Semerak en G. Kratz, 1989, Boorberg Verlag Stuttgart.
- De toelating van raadslieden tot het politieële verdachtenverhoor, door Prof. C.J.C.F. Fijnaut, Kluwer Antwerpen/Gouda Quint B.V. Arnhem, 1987.
- Interpol Copenhagen; purpose-structure-activities, published by the National Commissioner of the Danish Police, 1988.
- Gemeenten zonder garanties, een onderzoek naar de procedure voor gemeentelijke herindeling in Nederland, België, Denemarken en Zweden, VUGA uitgeverij B.V., Den Haag, 1986, academisch proefschrift Mr.Dr. A.G.J.M. Rombouts.
- Verder werd gebruik gemaakt van inleiding tijdens de studiereis gehouden door J. Skat Rordam en I. Wilsbech Andersen, respectievelijk Politimester en vice-politimester van het district Hillerød, P. Eefsen, Politidirektor van Copenhagen, R. Karsten Petersen, plv. National Commissioner en J. Reimann, Kontorchef (Directeur-Politie) van het Ministerie van Justitie.